608. Prästgården, V. Ryds sn. Nu vid kyrkan.

Pl. 1.

Litteratur: B 272, L 322. J. Bureus, F a 6 s. 50 n:r 48 (Bureus' egen uppteckning), s. 99 n:r 30 (Aschaneus), F a 5 n:r 294, F a 1 s. 68; M. Aschaneus, F b 12 s. 52; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 207; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 476, R 556 a, s. 78; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 108; R. Dybeck, Reseberättelse 1860 (ATA), s. 3; UFT h. 8 (1879), s. 108; Handlingar i ATA år 1908, 1923, 1941, 1943.

Äldre avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 272).

Runstenen står sedan 1943 rest på gräsplanen V om V. Ryds kyrka, 5 m. NV om ingången till kyrkogården och 1,5 m. från bogårdsmuren. Ristningen är vänd mot V.

Runstenen är upptagen redan i Joh. Bureus' samlingar. Den fanns då enligt Bureus »uti Rydhz Prestegård widh Stäke» (F a 6), »Ryd. å Prästegården» (F a 5). — Aschaneus anger som stenens plats: »Vti Rydhz Prästegård» (F a 6), »på Rydhz prestegårdh» (F b 12). Tidigare hade den varit inmurad i ugnsmuren i prästgården: »Samma steen hafver stått i muren i vghnen D Josephi, och åter ut taghen för thesse rijm skuld

Thz går ey wäl i bure
Thär Runor stå i mure.»

Josephus Henrici var kyrkoherde i V. Ryd o. 1540—o. 1580. — Enligt *Ransakningarna* fanns en runsten »nedan för Prästegården nordan til». J. Hadorph fann den (1684) »vthan prästegårds porten». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* står: »Ry Prästegårds gärde.» (B 272: »Prästegårds gärde», L 322: »Prestegårdens gärde»). O. Celsius fann stenen (5/8 1728) »strax uthan vidh Prästgårdsporten i en tompt». Den har sedermera länge varit försvunnen. Dybeck sökte den förgäves, och i *UFT* antecknas den (1879) som saknad. År 1908 anmäldes till Riksantikvarien, att en större runsten låg inlagd i en vägbro å prästgårdens ägor nära V. Ryds kyrka; en närmare undersökning (1923) bekräftade detta. Stenen låg i brotrumman mitt under landsvägen med den ristade sidan nedåt. Då den var mycket svåråtkomlig, dröjde det ända till 1941, innan stenen blev framtagen. Den var då sönderslagen i tre delar. Dessa hopfogades, och stenen restes år 1943 på sin nuvarande plats.

Mörkgrå granit (gnejsgranit). Höjd 1,35 m., bredd 1,55 m. Övre delen av stenen är avslagen, varigenom även inskriftens början och slut ha gått förlorade. Toppstycket saknades redan på 1600-talet, men ytterligare ett stycke upptill på h. sidan har sedan dess gått förlorat. Ytan är skadad genom flagring. Särskilt nedtill på v. sidan är inskriften till stor del förstörd. Ristningen synes ha varit tämligen djupt huggen.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter äldre läsningar):

... [kulbi]u̥rn ᛁ kuihulfr ᛁ þiʀ [b]ruþr al[iʀ lit]u [rita] stain̥[o] s̥uniʀ siriþaʀ ...

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

... Igulbiorn, Kvigulfʀ, þæiʀ brøðr alliʀ letu retta stæina, syniʀ Siriðaʀ ...

»... Igulbjörn, Kvigulv, alla dessa bröder läto uppresa stenarna, Sigrids söner ...»

Till läsningen: Av 6 **u** finnes endast nedre delen kvar. 9 **k** är icke stunget. Nedre delen av hst i 13 **u** är borta. F. ö. är hela namnet 9—16 **kuihulfr** klart. 17 **þ** är tydligt. I 19 **ʀ** är h. bst tydlig, djupt huggen; den vänstra är osäker, men sannolik. Troligen skall en föregående slinglinje läsas som 18 **i**. 20 **b** är nästan helt bortflagrat; endast v. delen av hst kan spåras. T. h. därom avflagring. Nedre delen av hst i 21 **r** är borta. F. ö. äro alla runor t. o. m. 26 **l** tydliga. 22 **u** icke stunget. Intet sk efter 24 **r**, ej heller efter 47 **ʀ**. 32 **u** är tydligt, men runorna närmast

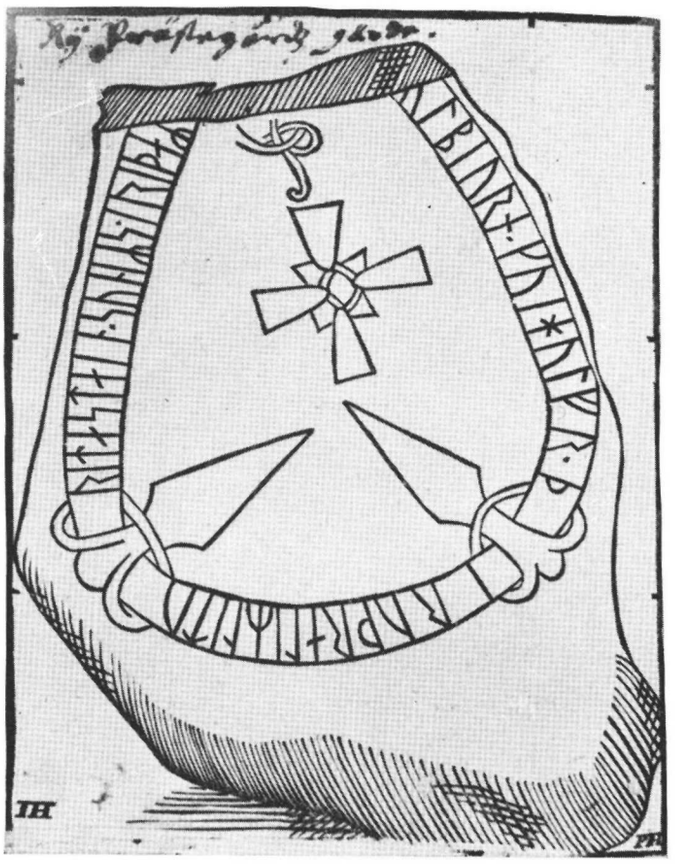

Fig. 4. U 608. Prästgården, V. Ryds sn. Efter B 272.

före och efter äro bortflagrade. Nedre delen av 41 **n** är bevarad, med ett litet stycke av bst. Därefter finns nedre delen av en hst, men intet spår av bst. Endast nedre delen av 43 **s** är tydlig. 44 **u** är icke stunget. I sista ordet 48—54 **siriþar** äro alla runor tydliga.

Bureus (F a 6): 1—8 **ulbiurn**, 17—28 **þiruþraliʀ** »te äru trälir», 29—36 **litu · rita**, 42 **o**. — Aschaneus' läsning (F a 6, F b 12) är mera fragmentarisk: 1—8 **kulbiurn** (i F a 6 tillägges: **uk**), 16 **a͡r**, 17 **l**, 18—32 saknas, 42 saknas, 48—54 **saʀ þiʀ**. — Hadorph och Helgonius (B 272): 1—8 **ulbiurn**, 17—24 **þ i ruþr**, 25—36 **aliʀ litu rita**, 37—42 **stain · .** — Celsius: 1—8 **u̥lbiurn**, 17—24 **þaʀ : bruþr**, 25—36 **aliʀ litu rita**, 37—42 **staino**.

Runorna i inskriftens senare del stå ganska tätt. Märk särskilt **s**-runornas form. Tydligen har det varit trångt om utrymmet. Inskriften torde ha börjat med minst tre namn, av sammanfattningen *þæiʀ brøðr alliʀ* att döma; *alliʀ* förutsätter minst tre. Före namnet *Igulbiorn* har sålunda stått åtminstone ett namn, som gått förlorat. Däremot är det mycket osannolikt, att något har följt efter *syniʀ Siriþaʀ*. Troligen har detta varit inskriftens slut.

Pluralen 37—42 **staino**, som torde vara säkert styrkt, ehuru sista runan numera är skadad, förutsätter, att det har funnits två runstenar. Säkerligen ha deras inskrifter supplerat varandra. Särskilt påfallande är, att i inskriften ej omtalas, över vem stenen är rest. Detta torde i stället ha ingått i inskriften på den andra stenen i minnesmärket.

Det första bevarade namnet i inskriften har utan tvivel varit *Igulbiorn*, även om den första runan icke är belagd i läsningarna och den andra är osäkert styrkt. Om detta namn se U 51.

— Mansnamnet *Kvigulfʀ* förekommer, tecknat på alldeles samma sätt, även i U 97; se om namnet U 42. — 48—54 **siriþaʀ** är genitiv av kvinnonamnet *Sigriðr*.

N. R. Brocman har sammanställt namnet *Sigriðr* i U 608 med samma namn i ett par andra inskrifter: Sö 106 (den bekanta Kjula-stenen) och L 754 (B 631) Mysinge äng, Fittja sn, och förmodat, att det i dessa tre inskrifter skulle vara fråga om samma person. Liksom *Igulbiorn* och *Kvigulfʀ* i U 608 betecknas som *Sigriðaʀ synir*, så kallas *Alrikʀ* på Kjula-stenen för *sun Sigriðaʀ*. Detta tyder på att Sigrid har varit en mycket framstående person. Sammanställningen är synnerligen djärv; den förutsätter, att U 608 och Sö 106 ha varit ungefärligen samtidiga, vilket knappast förefaller möjligt. U 608 torde vara avsevärt yngre än Sö 106 (och de med denna sammanhängande inskrifterna Sö 101 Ramsundsberget och U 617 Bro kyrka).

609. Prästgården, V. Ryds sn.

Litteratur: O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 480, R 556 a, s. 77.

Ett fragment av en runsten fanns enligt O. Celsius »i Prästgårds kammarspisgrunden». Det var »nu uptaget, låg på Prästgården». Någon avbildning är icke känd, och fragmentet är sedan länge försvunnet.

Inskrift (enligt Celsius):

... auk × h ...

610. Granhammar, V. Ryds sn.

Litteratur: B 274, L 323. J. Hadorph, Resejournal (i Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 207; UFT h. 8 (1879), s. 108.

Avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 274).

Runstenen, som endast var ett fragment, fanns enligt Hadorph »i Gr[a]nhammars gård fram för en byggnings forstughu döör». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har anteckningen: »Granhammars forstugu dörr» (B 274: »Grenhammar», L 323: »Grenhammar, vid förstugudörren»). Den är numera försvunnen.

Ungefärlig storlek: 1 m. × 0,75 m.

Inskrift (enligt B 274):

... t̤i : stin þana : ift : askut : sun sin : trik : h ...

5 10 15 20 25

... *[ræis]ti stæin þenna æft Asgaut, sun sinn, dræng* ...

»... reste denna sten efter Åsgöt, sin son, en ung man ...»

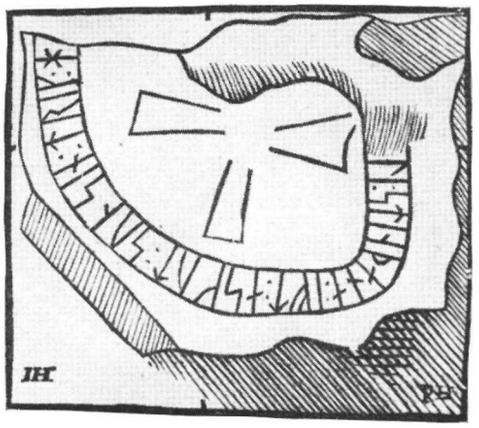

Fig. 5. U 610. Granhammar, V. Ryds sn. Efter B 274.